

Syntéza výstupů presynodálních skupin

Arcidiecéze pražská
2022

Obsah

Obsah	1
Popis procesu	2
Obsah výstupů ze skupinek	3
Hlásání evangelia, misie – naše svědectví a nauka církve	4
Nesrozumitelnost jazyka církve	4
Vzdělávání a způsob podání obsahu víry	4
Duchovní život	5
Mediální působení církve	5
Liturgie	5
Liturgické služby	6
Nemožnost účasti na eucharistii některých křesťanů	6
Společenství – život uvnitř církve	6
Farnost	7
Malá společenství	7
Hierarchové a společenství všech	7
Hospodaření, rozhodování, odpovědnost a organizační struktura	8
Dialog	8
Kněží	9
Podpora kněží	10
Celibát	10
Zranění	10
Ekumena	10
Ženy v církvi	11
Diakonia	11
Závěr	11
Přílohy syntézy	11

Papež František 10. října 2021 zahájil přípravu na biskupskou synodu o synodalitě. V tomto materiálu předkládáme souhrn – syntézu výstupů malých skupinek, které vznikly a jednaly na území Arcidiecéze pražské.

Popis procesu

1. Proces přípravy na synodu pro Arcidiecézi pražskou byl zahájen 17. října 2021 v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha bohoslužbou, které předsedal biskup Mons. Karel Herbst. Arcibiskup Dominik kardinál Duka připravil pastýřský list k zahájení synody na stejnou neděli. Biskupská rada určila 7. října 2021 koordinátora pro pražskou arcidiecézi. Vzápětí byly zahájeny přípravy na práci synodálních kroužků: na webu apha.cz vznikla stránka s pokyny, výklady a články a byly rozšířeny materiály vydané týmem ČBK. Strategie komunikace koordinátorům skupin určovala obracet se přímo na diecézi bez prostřednictví farního moderátora a pro koordinátory skupinek byla uspořádána dvě setkání. V prosinci 2021 vznikl webový formulář k předání výstupů ze skupinek (viz příloha č. 1), který bylo možno využít nejpozději do 1. března 2022. Ke každé probírané otázce vznikl jeden výstup.

2. Synodní skupinky začaly pracovat přibližně od 1. listopadu 2021. Jejich setkávání významně omezovala aktuálně se šířící další vlna pandemie covidu-19, proto některé z nich pracovaly on-line. Mnohé se připojily později, některé až na začátku roku 2022. Jednou ze skupin se stala i diecézní pastorační rada, která jednala v lednu 2022 za účasti členů vedení diecéze. Uskutečnilo se také synodální setkání biskupa Mons. Václava Malého se zástupci představitelů církví působících na území diecéze. Pro presynodální jednání skupin byla vytvořena metodika, kterou většina z nich využila. Důraz byl kladen na modlitbu, naslouchání Božímu slovu i sobě navzájem (pro každého člena skupiny byl vymezen určitý čas) a možnost vyjádřit se k slyšenému (rovněž ve vymezeném čase).

3. Diecézní tým vznikl v následujícím složení: 7 neordinovaných a neřeholních osob, 2 kněží a 1 jáhen; 3 členové s doktorátem teologie, další se vzděláním v oboru psychologie, církevního práva, pedagogiky, statistiky či sociologie. Dva členové byli důchodci; polovinu týmu tvořily ženy.

4. Fáze vyhodnocování výstupů z dotazníků začala 2. března, přičemž cílem bylo vytvořit syntézu (10 stran) pro další zpracování na národní úrovni a pro prezentaci prvních výsledků na presynodálním diecézním setkání, jehož datum bylo stanoveno na 23. dubna 2022. V dalším období se počítá s vytvořením obsáhlější zprávy.

5. Dále popsany **proces práce v presynodálních skupinách** obsahuje informace o složení skupin, jejich vztahu k farnostem či jiným institucím v církvi, dále pozitivní a problematické zkušenosti z práce skupin a vlastní hodnocení o atmosféře a spolupráci. Podrobnější přehled obsahuje příloha č. 2. Na základě analýzy vyplněných formulářů můžeme konstatovat:

- Registrovaných koordinátorů během přípravy bylo 195, z toho 31 se zapojilo ve více skupinkách, 181 koordinátorů odevzdalo výstup.
- Pro účely synodální cesty na území Arcidiecéze pražské bylo odevzdáno 352 řádných výstupů, 5 výstupů bez dalších statistických údajů (e-mailem zaslán pouze text výstupu) a několik individuálních názorů. Pro následující statistiky využíváme jen řádné výstupy se všemi údaji o skupince.
- Zapojilo se celkem 80 subjektů ze 146 farností a 9 duchovních správ, vzniklo 203 skupinek, z nichž se 11 neztotožnilo se žádnou konkrétní farností, celkově šlo přibližně o 2000 zapojených lidí. Nejvíce výstupů (22) vzniklo ve farnosti u kostela Panny Marie Královny Míru, Praha – Lhotka, nejvíce skupinek (17) působilo ve farnosti u kostela sv. Terezie od Dítěte Ježíše, Praha – Kobylisy. Zapojilo se 47 pražských a 34 mimopražských farností. V Praze vzniklo 125 skupin, mimo Prahu 69. Pražské skupiny odevzdaly 226 výstupů, mimopražské 116. Skupin, které vznikly jen za účelem synodální cesty, bylo 95. Většina řeholních komunit na území arcidiecéze se zapojila formou spolupráce některého člena řehole s farní skupinkou. Výjimku tvořily: skupina mnišek dominikánek a benediktinek z komunity Venio, Komunita sester Boromejek, provinciální rada Dcer Panny Marie Pomocnice, jezuitská komunita Praha, Komunita Chemin Neuf. Zapojení kněží nedokážeme kvantifikovat; některé skupiny uvedly přítomnost kněze, registrujeme dvě kněžské skupinky.
- Skupiny se ve 308 zápisech **zabývaly jednou z deseti položených otázek**, 43 zápisů bylo vytvořeno na vlastní téma. Celkem 196 zápisů bylo odevzdáno jako první výstup skupiny. Nejčastěji byla volena otázka č. 2 „Naslouchat“ (43 poprvé + 20 jako další otázka); č. 1 „Na společné cestě“ (45 + 9); č. 4 „Slavit“ (19 + 15); dále č. 5 „Misijní poslání“ a č. 6 „Dialog“ (obě shodně 13 + 17).
- **Presynodální skupiny** vznikly zejména v prostředí farností (73%), dále v malých společenstvích, která nejsou vázána na farnost (14%) a v neformálních skupinách (5,2%). Nejčastěji se jednalo o skupiny o pěti až devíti členech (53%) a deseti až patnácti členech (33%). Muži tvořili 47% účastníků. Z hlediska příslušnosti

k církvi byli v téměř všech skupinách zastoupeni katolíci a v cca 10 % evangelíci, ostatní církve byly zastoupeny jen velmi málo. Z pohledu věkové struktury se na vzniklých výstupech podíleli členové ve věku 31-49 let z 87%, lidé ve věku 50-65 let z 85%. Zajímavý je podíl mladých do 18 let – jedná se o 8% zápisů. Formulář pro výstupy ze skupin sledoval také účast lidí v zvláštní situaci: cizinci se podíleli na práci 46 skupin, osamělí byli aktivní v 27 skupinách, fyzicky znevýhodnění v 22, samoživitelé/ky v 19 a mentálně znevýhodněné osoby ve 2 skupinách.

- Z odpovědi na otázku č. 18 z formuláře vyplývá, že **členové skupinek kladně hodnotili** aktivitu během setkání, dobrou organizaci práce (díky metodice nebo vlastním pravidlům skupiny): „Navržený systém umožnil pracovat i skupinám lidí, kteří se vůbec neznali, a setkání měla sjednocující účinek“. Atmosféra byla dobrá až radostná, desetkrát byla výslovně vyjádřena spokojenost s obracením se na Ducha Svatého. Účastníci oceňovali (řazeno podle četnosti): shodu a doplňování se v dialogu a formulaci závěrů, vzájemný respekt, naslouchání si, radost ze společné práce, upřímnost, otevřenost, kvalitní diskuse, vděčnost Bohu a papeži, možnost vyjádřit se k životu v církvi včetně projevení zklamání a kritiky, vzájemnost a obohacení se, poctivost, přátelskost, ekumenický rozměr, prohloubení společenství a vznik nových, naplnění potřeby být aktivní v církvi, hloubku sdílení, novou energii a podněty, poznání podobnosti zkušeností, vědomí zodpovědnosti při formulaci závěrů, společné slavení, spolupráci mezi malými společenstvími, překonávání pocitu nehodnosti a malosti, odstup a zkušenost některých v synodálním způsobu práce. Četnost těchto výroků se pohybuje na škále 22 až 1.
- V 62 zápisech z jednání skupin se v odpovědi na otázku č. 18 objevilo **zvláštní ocenění synodálního procesu, jeho přínosů a očekávání od synody biskupů**. Nejvyšší četnost mělo ocenění rozhodnutí nebo alespoň zájmu pokračovat ve společných setkáních a dialogu, dále uspořádání samotné synody a snahy nevzdat učení se synodální cestě. Zároveň se objevily výroky k tématu vědomí odpovědnosti za kvalitu své aktivity pro církev. Několikrát byl proces hodnocen jako obohacení farnosti a naděje do budoucna, byla vyjádřena důvěra ve smysluplnost celého procesu a vděčnost za poznání nové kvality setkávání ve stávajících společenstvích. K očekávání patří naděje, že se tento proces stane účinným nástrojem k obnově církve a některé impulsy se podaří uvést do praxe.
- **K problematickým či negativním momentům** doprovázejícím presynodální jednání skupin se v závěrečném shrnutí v otázce č. 18 objevilo 31 zkušeností, které lze rozdělit do čtyř skupin: 1. obtíže se zorganizováním skupiny a nastavením metody práce (12x); 2. obtíže způsobené malou zkušeností členů skupin s podobným stylem práce (15x); 3. obtíže spojené s velkou růzností věcných názorů účastníků (2x); 4. obtíže s důvěrou ve smysluplnost a využití výsledků procesu (2x).
- **Míru spokojenosti s atmosférou a mírou interakce** při práci skupin ocenili účastníci na škále (0–5) průměrnou známkou 4,19. Nejlépe se dařilo poskytnout prostor k vyjádření všem členům skupin (4,64) a vzájemná spolupráce (4,49); nejméně byla oceněna snaha obracet se při rozlišování na Ducha Svatého (3,86) a rovnoměrnost v časové délce příspěvků členů skupiny (4,07). Z pohledu jednotlivých otázek se nejlépe pracovalo skupinám, které řešily otázku č. 10 „Formace v duchu synodality“ (4,31) a č. 9 „Rozlišovat a rozhodnout“ (4,26), což může být dáno tím, že je projednával nejmenší počet skupin (11 + 11).

6. V závěru formuláře s výstupy z presynodálních skupin byly kladeny otázky č. 22 a 23 o **spolupráci s diecézním týmem**. Ta byla na škále 0–5 hodnocena průměrnou známkou 4,35. Vzkaz diecéznímu týmu obsahovalo 176 zápisů z jednání 132 skupin. Jednalo se o: 1. poděkování, povzbuzení a vyjádření podpory k závěrečnému zpracování výstupů (naprostá většina vzkazů); 2. pojmenování některých přínosů pro účastníky spojené s poděkováním a oceněním smyslu vlastní práce skupin bez ohledu na další osud výstupů; 3. vyjádření očekávání vzhledem k dalšímu zpracování a nakládání s výsledky; 4. Kritické připomínky k přípravě procesu ve skupinách a k jejich doprovázení se objevily v deseti případech. Zpracování analýzy odpovědí na otázku č. 23 obsahuje příloha č. 3.

Obsah výstupů ze skupinek

7. K synodálnímu procesu ve skupinkách byla nabídnuta základní otázka: *Synodální církev při hlásání evangelia „putuje společně“. Jak se toto „společné putování“ aktuálně realizuje ve vaší místní církvi? K jakým krokům nás vybízí Duch Svatý, aby toto společné putování bylo intenzivnější?* K ní bylo přiloženo deset podotázek. Při vyhodnocení se však ukázalo, že jednotlivé výstupy reflektují řadu témat současně. Proto jsme se rozhodli

prezentovat výsledky podle základních funkcí církve (martyria, liturgia, koinonia a diakonia). Předkládáme tedy výpis nejpodstatnějších témat s tím, že se snažíme zápisy maximálně citovat. Naším úkolem nebylo odpovědi teologicky opravovat ani interpretovat. Pro snazší orientaci v textu zvýrazňujeme typická slova **tučně**.

Hlásání evangelia, misie – naše svědectví a nauka církve

8. Misijní poslání církve bylo významným tématem mnoha synodálních výstupů. Objevila se řada výzev: Je nutná rehabilitace pojmu **evangelizace**; existuje málo moudrých **angažovaných** lidí, jejichž činnost má velký dopad na přijetí evangelia nevěřícími; jak udělat křesťanské myšlenky atraktivní? Apel směřoval k potřebě využití **hladu po „duchovnu“, spiritualitě**, kterou lidé hledají často mimo církve, i tomu, že naše společnost vyrůstá z **křesťanských kořenů**. Skupiny zmiňovaly jednak odhodlání vůbec o víře mluvit, ale rovněž fakt, že církve má co nabídnout, ale někdy to **neumí** zprostředkovat. „Umíme lépe působit do vlastních řad, než se **srozumitelně** bavit o spásy a hodnotách s hledajícími, ačkoli to byl záměr zakladatele.“ Někteří diskutující zmínili, že nejsme zvyklí a **neumíme** sdílet svá **svědectví** či zkušenosti, sdílet prožívání své víry s ostatními a vést dialog o duchovních tématech.

9. Klíčová byla touha po **vstřícnosti a otevřenosti k příchozím**, protože na nich stojí přitažlivost církve. Mnoho lidí má **předsudky**. Je proto třeba s nimi vést kultivovaný dialog o jakýchkoliv tématech, nejen o víře, aktivně se **zajímat** o jejich život s vědomím obohacení se **navzájem**, respektovat jejich příběh a neklást na ně **zbytečné nároky**, resp. „necpat“ je do připravených **šablon**, aby ti, kdo žijí po spiritualitě, nemuseli hledat alternativní zdroje.

10. „Zaznamenali jsme posun jakoby od strachu z lidí mísících křesťanství s něčím cizím k tomu, jak na ně hledět s láskou.“ Účastníci shledávali, že lidé v trablích „putují s námi, ale ne s církví“. Je dobré být zdrženliví v posuzování života druhých, správnou cestu zná jen Bůh. Stává se, že odrazujeme lidi **hledající** duchovní hodnoty a **nenabídneme**, co jsme dostali od Pána. Měli bychom otevřít sebe i farnosti „nevěřícím“ – „hledající lidé často stojí ‘mimo’ a nejsou žádným způsobem zváni do života farností...“ Věnovat se jim „je důležitější než farní náboženský ‘provoz’ pokřtěných členů církve.“

11. Zároveň zazněla touha po **odlišnosti církve** od světa, která má být její značkou. Je třeba nebýt ze světa, ale svět znát a být mu nablízku. Udivovat svět **láskou** k jakýmkoli lidem. Nepodcenit **modlitbu** za ty, ke kterým jsme poslání. Padlo mnoho návrhů, např. **otevřít kostely** i mimo bohoslužbu pro osobní ztišení a pro **duchovní rozhovor**.

Nesrozumitelnost jazyka církve

12. Mnozí zmiňovali, že lidé **nerozumí „jazyku církve“**. Je třeba používat současnou řeč, jednoduchého **aktuálního** jazyka, a to nejen při misi, ale i **při liturgii** (často zmiňováno), protože mu nerozumí ani pravidelní účastníci bohoslužeb. Církve **neumí formulovat srozumitelně** obsah své zvěsti. Nestačí jen změnit slovník, ale potřebujeme znovu promyslet, **jak pojmenovat celý příběh** záchrany v Ježíši Kristu a **přinášet ho** našim současníkům. „Lidé v práci se ptají na víru a útočí na církve a my nevíme, jak reagovat, selháváme!“ „Evangelizace protestantů nám mnohým katolíkům pomohla pochopit jádro křesťanské zvěsti, které jsme do té doby moc neznali a neuměli formulovat.“

13. Zajímavý byl určitý rozpor: na jedné straně vidíme zastánce přístupu „svědčit hlavně životem a nevyvyšovat na štít, že jsme křesťané“ při vědomí, že tato forma může nést plody až po dlouhé době. Jedná se tedy o **strach** z veřejné evangelizace, kterou účastníci spojovali s **manipulativním** jednáním a vnučováním se. Proti tomuto názoru stála evangelizace **veřejná**, např. za pomoci **misijních týmů**, případně výzva rozšířit proces evangelizace na **internet**. Zaznělo také, že je třeba nabízet **krásu**, protože Duch Svatý k nám promlouvá skrze ni.

14. Zajímavé bylo rozlišení na 1) ty, kteří **nechodí do kostela** a k nimž je třeba vyjít ven, 2) „méně aktivní“ účastníky bohoslužeb („**lidé vzadu**“), a to s otázkou, jak je oslovit a současně respektovat jejich touhu po **anonymitě**. 3) Největší pozornost skupiny však věnovaly **nově příchozím**, tedy lidem, kteří přijdou na bohoslužbu, ale nikoho neznají a příliš se neorientují. Farnosti byly popisovány vůči nim jako **uzavřené**, chybí v nich **pozvání, přijetí**. „Chybí **připojovací pruhy**,“ díky nimž by se dalo vřadit mezi „zaběhané“ farníky. Nemá-li takový člověk správnou „rychlost“ (svou víru teprve hledá, není si jist, nerozumí...), odejde zklamáný.

Vzdělávání a způsob podání obsahu víry

15. Mnoho skupin zmiňovalo, že **formace a teologické vzdělávání**, a to jak laiků, tak i kněží a jáhnů, téměř úplně chybí nebo svou úroveň **neodpovídá** cílové skupině konkrétních osob, a to v jakémkoliv formátu a oblasti včetně vzájemného sdílení zkušeností. Důležitý byl rovněž postřeh neklást důraz na **struktury** a na **dogmatismus**.

16. Výzvy se objevily také v oblasti vzdělávání a pastorační **děti**: Je třeba vést mladé lidi především ke Kristu, rozvíjet vztahy s věřícími vrstevníky a komunikovat s nimi současnými prostředky. „Jak umožnit přechod od ‘zděděné’, ‘tradiční’ náboženskosti k zralé osobní víře?“ Děti z „tradičních“ rodin nemohou najít cestu, jak se dostat k živé církvi. Neexistuje **pastorační rodičů** malých dětí, chybí **společenství dětí** či mladých od 10 a 14 let. „Pro výuku náboženství pro děti z věřících rodin nám připadá lepší model katechezí mimo školní prostředí se zážitkem společenství.“

Duchovní život

17. Jako zásadní byla opakovaně zmiňována osobní **zkušenost s Bohem a vztah s Kristem**: „Láska k Ježíši je jako oheň, kterým hořím.“ Duchovní život má být rozvíjen nejrůznějšími kurzy, zejména v oblasti modlitby, ale i rozšířením praxe duchovního **doprovázení**. S tím souvisí **nedostatek** zralých osob, které by ho poskytovaly. Proto vzniká požadavek na **duchovní průvodce**, kteří nemusí být kněžími. „Lidé často potřebují spíš psychologa než kněze.“ Opakovaně se volá po **malých společenstvích** se zaměřením na modlitbu. **Pastorační setkání** většinou postrádají duchovní rozměr, ve farnostech probíhá pouze příprava na svátosti, a pak je v péči o lidi jen propast.

18. **Rehelním osobám** by pomohla nezávislá kontaktní osoba, například psycholožka, která by sestrám pomáhala a zajistila by otevřenost i důvěrnost. Pro sestry je vhodnější mnohdy jako rádce **vyzrálá žena než kněz**.

Mediální působení církve

19. Velmi důležité je **působení církve navenek**. V tomto směru je často konstatována malá **mediální** zdatnost, chybí **komunikační strategie**. Bylo by vhodné radit se s mediálními odborníky, aktivně médiím nabízet příklady dobré praxe, naučit se **informace zpracovávat** a využívat je k přijímání cílů a rozhodnutí. Zazněl názor: „Mediální obraz církve je ořesný.“

20. Komunikační styl je třeba přizpůsobit probíhajícím společenským změnám a hovořit **současným jazykem**. Myšlenkové propojení se společností by mělo být výraznější; je třeba se vyjadřovat k **aktuálním tématům**, sociálním, etickým a morálním otázkám. Církev dnes nepřináší aktivně **nová témata** pro společnost! **Neumí „prodat“** své aktivity, ale nesmí se bát **prezentovat to dobré**, co dělá. Církev je zvnějšku vnímána jako „bránící hodnoty, které bránit nepotřebují, **rezignující** na vlastní **poslání**, akceptující **totalitní** systém moci bez možnosti cokoliv změnit, konající obřady, které jsou **nepochopitelné** a odtržené od života.“ „Církev **nekomunikuje** způsobem a pomocí prostředků, které jsou pro mou generaci rozhodující.“ Pro znovuzískání důvěry je třeba se omlouvat za historické přešlapy.

21. Zvláště mladí lidé projevují bolest nad míjením společnosti a představitelů církve. Jindy jsou s církví v médiích spojovány **nedůvěryhodné osoby** a vnitřní rozpory. Církev by měla využívat **svědectví** mediálně známých **osobností**. „Představitelé církve by se ve svých mediálních výstupech (...) měli vždy soustředit především na hlásání evangelia.“ „Není přípustné, aby zastánci politického **extrémismu** získávali tichou nebo výslovnou podporu představitelů církve“, což se týká „uskupení, která šíří rasovou, náboženskou, etnickou a jinou nenávist, vybízejí k násilí a podkopávají základy demokratické společnosti...“

22. „Vztah církve vůči společnosti kolísá mezi ‘**strachem ze světa**’ a nadřazeností nad ‘nevěřícími’“ a nedovede naslouchat těm, kteří stojí mimo ni. To znemožňuje svobodně a kompetentně debatovat o závažných otázkách.

Liturgie

23. Častým tématem diskuse ve skupinách byla liturgie. Zkušenosti společného slavení se odvíjely zejména od **vděčnosti** za účast na možnosti svátostného slavení, které je vnímáno jako **zdroj radosti** a klíč ke společenství. Někteří vzpomínají: „Zkušenost ze slavení mimo dav (chaloupky, duchovní obnovy) byla pro mnohé z nás určující při rozhodování se pro cestu víry. Je to zkušenost **opravdovosti**, prožitek vědomí, že nejde o divadlo nebo představení.“ „Rádi bychom se naučili opravdu **slavit**, prožít výjimečnost chvíle.“

24. Kritika se velmi často týkala **nesrozumitelnosti** např. textů modliteb a **písní**. „Liturgické texty, které potřebují komentář delší, než jsou samy, nejsou k ničemu.“ Je třeba orientovat liturgii na současné dění, **aktualizovat** rituální prvky, změnit nízkou vypovídající schopnost liturgických **oděvů**. O liturgii je nutné nejen pečovat, ale musíme **hledat nové** a správné formy slavení **pro dnešní dobu** s možností uzpůsobení konkrétní situaci (intenzivnější prožívání, osobnější vyjádření). Skupiny by uvítaly více zkušeností, **svědectví**. Volá se také po změně příliš **barokní ceremonie**: „Některé obřady jsou spíš na škodu a prázdné, jako např. průvody na Boží tělo apod.“

25. Často byla zmiňována nutnost kvalitního **vzdělávání** v porozumění liturgii, aby „rituály nezevšedněly; chtěli bychom více rozumět jejich smyslu“. Ozývala se i postesknutí nad **zanedbaností** liturgie. Důraz se objevil i na obnovu slavení **svátosti smíření**: „Jak změnit dosavadní praxi, kdy svátost smíření se buď nepraktikuje, nebo praktikuje **formálně** a nedotýká se skutečného života věřících a jejich podstatných otázek, problémů a životních obtíží?“ Řešení bylo spatřováno v nabídce duchovních rozhovorů a doprovázení, zaměřených na výchovu svědomí. Má jít o „**místo přijetí**“.

26. Další diskutující zdůrazňují, že slavení nemá být „**servis odborníků** pro diváky“, „pouhý úkon kněze“, ale slavení celého Božího lidu. Rádi by prožívali také **spoluúčast** při tvorbě liturgie i **kázání**, požadována je větší **spolupráce** mezi kněžími a laiky. Změnou by se umožnilo hlubší, pravdivější a autentické slavení. „Ale lidé mši často neprožívají jako společné slavení nás všech.“ Bohoslužba by neměla být jediným společným slavením (např. návazné **agapé**)! Kritika padá na **zredukování** společného prožívání víry jen na průběh bohoslužeb a na lidi, kteří bezprostředně po mši odchází: „Slavit se dá s těmi, se kterými máme vztah.“ Kam přivedeme lidi, „až se obrátí? Co jim nabídneme? Jenom mši svatou?“

27. Významná je i **rozmanitost** liturgie (včetně několika poukazů na „**tradiční liturgii**“). Farnost i kostel by měly být **bezpečným** prostorem, proto by i kázání nemělo být směřováno jen ke kritice, ale k povzbuzení.

28. Dále se objevily i následující výzvy: Liturgie není místo k oslovení nevěřících. **Liturgický prostor** má být koncipován tak, aby byl chápán jako **otevřený pro všechny**. Mnoho mladých dnes nepovažuje pravidelnou účast na obřadech za důležitou. Velmi dobře jsou hodnoceny různé formy katecheze a **aktivity pro děti** při mši svaté, **kytarové** mše zapojující mládež. Ale v mnohých farnostech program pro děti chybí.

29. V několika skupinkách zazněly postoje reprezentující názory jiného názorového spektra: „Není výjimkou, když **kněží nerespektují** pokyny církve ohledně slavení mše sv. a ‘kreativně’ její obřady obměňují. Zanedbávají se výslovné pokyny (...) koncilu ohledně užívání **latinského jazyka** při liturgických obřadech latinské církve a také gregoriánského chorálu.“ Účastníci těchto skupinek by si přáli rozdávat sv. přijímání přednostně kněžími, ministrování umožnit **jen chlapcům**, kostely upřednostnit před komunitními centry. Lidé touží po posvátnu a tajemnu a tradiční římská liturgie to umožňuje zakoušet.

Liturgické služby

30. **Úbytkem kněží** roste význam jiných **služeb laiků** při bohoslužbách a **všeobecného kněžství** vůbec. Je vhodné umožnit **kázat i laikům** – mužům i ženám, sdělit svá **svědectví** a zkušenosti, které by zaznívaly i v rámci liturgie a promluvy. Objevilo se rozhořčení nad omezováním možnosti vykonávat liturgické služby ženám (**akolytát**), ačkoliv je to dovolené i doporučené.

31. Další diskuse se vedly nad **svěcením ženatých mužů**: „Navrhujeme zvážit kněžské svěcení ženatých mužů v podobném režimu, jako je trvalá jáhenská služba.“ „Skrze možnost svěcení ženatých mužů by církev ukázala, že si váží ženství, že pro ni ženy nejsou méněcenné.“

32. Návrh na **jáhenské svěcení žen** byl mnohde přijímán spíše pozitivně; stranou nezůstala ani diskuse kolem **kněžství žen**; řada skupin to vnímala jako přijatelné, některé naopak jako kontraverzní. „Je třeba vyzvat teology k vedení seriózního dialogu o **zapojení žen** do svátostné služby v církvi a předkládání odůvodněných závěrů tohoto dialogu laikům.“ „Některé ženy naléhavě vnímají potřebu udílení svátosti smíření od ženy.“ Ze svědectví vybíráme: „Chybí mi kněží se zkušeností s vlastním manželstvím. Chybí mi vysvěcené ženy. A tady necítím nic ozdravného...“

Nemožnost účasti na eucharistii některých křesťanů

33. Velká pozornost byla věnována lidem, kteří v současnosti **nemohou přistupovat ke svátostem**. Zajímavý byl fakt, že jako ti, kteří obecně nemohou přistupovat k přijímání, jsou často zmiňováni lidé **rozvedení či homosexuálové**: „Je opravdu vhodné lidem s rozpadlými manželstvími, kteří jsou v těžké životní situaci, odpírat eucharistii?“ Z toho pak plynula kritika, protože tito lidé také „**potřebují milost** plynoucí z eucharistie.“ Avšak vedle toho je kladena otázka ohledně **skutečné péče** o lidi žijící v neplatných manželstvích, lidi **LGBT+** sexuálně žijící s partnery: Jsou vyloučení ze slavení, ale jejich **potřeba posily, milosrdenství a odpuštění**, zvláště s ohledem na svědectví dětem v jejich rodinách, ale i světu navenek, zůstává. Neexistuje promyšlená pastorece homosexuálů. Skupinky uvažují: „Církev nenaslouchá **stigmatizovaným**. Vede to ke **zklamání a pohoršení**.“ „Méně soudit, nekádrovat a spíše vnímavě přijímat a uzdravovat.“ „Církevní právo by mělo být podřízeno milosrdenství.“ Na diecézním presynodálním setkání k tomu zaznělo: „Opakem práva není milosrdenství, ale **bezpráví**.“ Současně zástupci protestantských církví nabídli zkušenost: „Chodí k nám evangelíkům řada vašich katolických věřících, které neumí katolická církev přijmout, ale jsme si vědomi, že u nás nejsou úplně doma...“ Zároveň je poukazováno na problém **konvertitů** žijících v **neplatných** manželstvích, kteří nemohou být pokřtěni.

34. Odlišnou problematikou je účast na eucharistii **křesťanů z jiných církví**. „Proč katolická církev nepřipouští pokřtěné nekatolíky ke **svátostem**, uznává-li, že žijí stejně jako katolíci ‘v **milosti posvěcující**’? Nejsou ony svátosti samy větší hodnotou než jejich teologické interpretace? A jak věrohodně působí naše mnohdy upřímná **ekumenická** přátelství, když zároveň hostům **odpíráme** to nejcennější, aniž by většina z nás uměla vysvětlit – a hlavně vnitřně skutečně vnímala – proč?“ „Ze **znamení jednoty** se stalo znamení rozdělení.“ Řada skupinek podporuje promyšlení **plného společenství** i konkrétní kroky k jeho naplnění, některé rovnou navrhuje **upozadit teologické důvody** a argumenty proti plnému společenství, protože „je to skandální a bolestivé“. Katolíci v případě evangelických nebo husitských bohoslužeb k přijímání zváni jsou. „Je to zvláště bolestivé v případě **smíšených manželství**.“

Společenství – život uvnitř církve

35. Skupiny se zamýšlely nad otázkou, **k čemu potřebují církev** a k čemu církev potřebuje mne? Za základ byl považován fakt, že církev nabízí kontinuitu, svátosti, ale bez lidí se neobejde. Podstatné je tedy **společenství** a vzájemné svědectví. Církev je pro mnohé **klíčovým místem** prožívání víry: „Pojmy jako ‘církev, farnost, místní církev’ pro nás hodně znamenají – představují náš **domov**, místo, kde máme blízké, a protože jsme Boží děti, je to tam, kde jsou naše sestry a bratři v Kristu.“ „Z totality si neseme vděčnost za církev statečnou a za **předání víry**.“

Také rozmanitost lidí je velkou hodnotou (jedinečné dary). „**Ceníme** si, kolik různých proudů se do církve vejde.“ Jdeme různými cestami, ale stejným směrem. Důležité je směřování k dobru. Zaznívá touha, abychom byli „**církev, která zve**. Církev otevřených dveří. Hřejivá, **mateřská církev**“ (kardinál F. König). Lidé se potřebují cítit **přijati**, někam patřit. Potřebujeme zakusit bezpodmínečnou Boží lásku, která se nesoustředí na naše hříchy. **Farnost** je místo, kde by se lidé neměli bát říct si o pomoc a také ji **nabídnout** (např. vytvořit dotazník a hledat průnik v potřebách farnosti a dovednostech lidí).

36. Několikrát zaznívala obava z **rozdělení** v církvi: „Často se rozdělujeme: klér/laici, liberální/konzervativní, očkovaní/neočkovaní apod. Známký tohoto rozkolu pak vidíme v církvi ‘nahore’ i ‘dole’.“ Ve skutečnosti ale převažuje postoj: „Nic nám není proti mysli více než představa rozštěpení církve“. Znaky **zdravého společenství** jsou naslouchání, moudré rozdělení **zodpovědnosti** jednotlivcům dle jejich **obdarování**, zpětná vazba, milosrdenství. Lidé potřebují **oporu a zázemí**, ale v církvi ji mohou najít jen v prostředí důvěry. Pokud tento aspekt chybí, strání se, cítí se nechtění a nepotřební.

Farnost

37. **Farnost by měla** nabízet široké **spektrum** aktivit, které propojuje jednotlivé skupiny nejen členů farnosti (rodiny, děti, mládež, seniory atd.), ale také slouží k **zapojení vzdálených**, hledajících. Jak řešit vzájemnou **odcizenost**, jak „**propojit bubliny**“, které se navzájem neznají, setřít **mezigenerační hranice**? Dnešní farnosti jsou **příliš široce** pojímanými celky, které vedou spíš k osamocení a **anonymitě**. Potřebujeme vytvářet **osobní vztahy**. Zájem je také o širší spolupráci s okolními farnostmi. Pro fungování farností je důležité brát v potaz její **přání při ustanovování kněze**.

38. Potřebujeme se naučit **spolupracovat**. Zmiňováno je časté **nezapojování** farníků do aktivit farnosti. Je potřeba lidi do služby **zvat**, mít někoho, kdo do ní uvede, a „**patrony**“ pro vybrané aktivity, dále vytipovat **vůdčí osobnosti**, které umí **sjednávat** a pamatovat na službu vzájemného „poponášení batohů“. **Chybí aktivní** a schopní lidé, kontaktní a zprostředkovávající osoby. Dnes často aktivity pořádá **několik málo** jedinců. „Čtyřicet let chodím do tohoto kostela, ale nikdy mě nenapadlo, že bych se mohl na životě farnosti podílet.“ Klíčové je pozvání ke spoluutváření programu, nejen nabízení již hotového, umění **delegovat** úkoly. Volá se po **zapojení neordinovaných** do služby v církvi, ve farnostech, zejména v oblastech, ve kterých jsou kompetentnější než kněží. „Je třeba stále hledat **nové modely** pastorační, ne nutně závislé na vysvěcených osobách.“ „Větší podpora role jáhnů a neklerikálních formací jako akolyta, lektor, katecheta.“ Církev má být odvážnější. Chybí jí často odvaha ke změně. Někde neexistují **pastorační a ekonomické rady**, někde jejich vzniku dokonce **brání kněz**. Požadováno je iniciování farních či **evangelizačních buněk**. Fara by měla být **otevřeným prostorem** pro setkávání. Dobrovolně stranou zůstávají „**nedělní křesťané**“, kteří větší zapojení nehledají (konzumní křesťanství). Není to většina?

39. Výrazně byla zmíněna **zastaralost církve** jako takové, což se projevuje důrazem na **striktní dodržování** pravidel a **poslušnost**, kdy víra nebo vztah k Bohu nejsou hodnoceny jako relevantní. Někteří účastníci se domnívají, že **o nauce církve** nelze diskutovat, z čehož plyne vnitřní sebejistota, že křesťané **mají vždy pravdu**. V případě porušení předpisů je častá zkušenost s nepřijetím či **ostrakizací**. Odrázuje též ostré **dělení na věřící a nevěřící**. Církev by měla odpovídat na skutečné aktuální dění, ne být **zacyklena** sama v sobě. Otec dospívajících dětí říká: „Mně toto setkání velice pomohlo, protože jsem zjistil, že nejsme sami, kdo má velkou starost o to, aby se naše děti církvi úplně **neodcizily**. Vidím, jak těžce nesou rozpory mezi hlášanou naukou a skutečným životem. My starší se s tím ještě nějak **vypořádáme**, máme k církvi přes všechna **zklamání** pořád ještě blízký vztah. Ale naši mladí už **nejsou ochotní** ty rozpory **‘překousnout’**. Posílilo to ve mně přesvědčení, že se musíme ptát: ‘Jakou církev chceme pro naše děti, aby v ní byly skutečně doma?’“

40. Vysoce byla mnoha skupinami v tomto směru hodnocena iniciativa **papeže Františka**. „**Synodální cesta** s sebou nese nutnost změny **mentality**. (...) A to jak u kléru, tak i u laiků.“ Církev by měla mít **odvahu ke změnám**, aby „**stíhala**“ **svět**. Zatím se zdá, že **formy** „dlouhodobě **přebíjejí obsah** Kristova učení“. Duch Svatý po nás žádá odvahu v krizových situacích, víru v Boží prozřetelnost a Boží vedení.

Malá společenství

41. Často jsou zmiňována **malá společenství**, kde se setkáváme s osobním svědectvím / zkušeností; zde se tvoří **hluboké vztahy**, zde se lidé **modlí** a nabízejí konkrétní služby, provázejí členy životem v různých etapách, umožňují stmelení. „Skrze tato společenství jsme teprve na společné cestě.“ Je třeba vrátit se k praxi první církve, kdy se učedníci scházeli po domech, modlili se, společně naslouchali Božímu slovu a sobě navzájem. Společenství jsou oceňována pro prohloubení víry a v důsledku vedou k propojení farníků s lidmi církvi vzdálenými.

Hierarchové a společenství všech

42. Skupiny obecně konstatovaly pocit **odstupu** a **nepochopení** jak mezi **vedením církve** a řadovými členy, tak i mezi sebou **navzájem**. „Nezdá se mi, že by povaha naší církve byla nějak znatelně dialogická.“ „Nebude-li církev naslouchat všem, **nemá smysl**.“ Naslouchání je **vnitřní postoj**, ne jen zdvořilá slušnost. Církev má dopředu

prefabrikovaný názor, naráží se i na **tabuizaci** některých témat a vytváření postoje „**majitelů pravdy**“ s tendencí **vylučovat** a **odsuzovat** toho, kdo má jiné názory. Přesouvání dialogu do virtuálního prostoru tomu nepřispívá.

43. Lidé nevědí, jak hovořit s kněžími. Je „problém, že už **předem ‘ví’**, o čem přece bude ten druhý mluvit“, spíš „vyslechnou, než že by se jednalo o naslouchání“. „Ví ordinovaní, jak lidé žijí? Má hierarchie odvahu zeptat se nás, co si myslíme (...) i o tzv. kontroverzních otázkách?“ Vážnutí **dialogu** je zapříčiněno nedostatečností **spolupráce** církevních struktur, v konkrétních projevech **mocenským chováním** nositelů autority a **byrokratickým** systémem. „Často vnímáme příliš velký důraz na **tituly** či funkce v rámci církve.“ „Konkrétní zkušenost s pražským Arcibiskupstvím – zasláný problém byl bez odezvy, na opakovaný dotaz bylo odpovězeno, že biskupům se rady nedávají.“ Jeden z účastníků svědčí: „S tak tvrdým jednáním jako v církvi se člověk jinde nesetká.“ Laici potřebují **respekt** ke svému poslání, které má základ ve všeobecném kněžství.

44. Nedostatek dialogu pramení také z přetíženosti kněží: „Je-li pozice kněze nastavena tak, že není v lidských silách vykonávat ji kvalitně, jde o **koncepční omyl**.“ Ne všichni kněží jsou **lidsky zralí** pro zastávání své služby věrohodným způsobem; existuje mnoho **kněží zlomených a nešťastných**. „Biskupové nestíhají... Jsou na více slavnostech, ale s lidmi ani na jediné z nich. Nesetkají se s těmi, pro které tu mají být.“ Zazněl rovněž návrh na možnost **odvolání biskupů**, časově omezený mandát ve službě i zmínka o netransparentnosti výběru nového biskupa.

45. **Hierarchie je často odtržena od reality**, příliš lpí na pravidlech a svých zásadách, **žije v bublině**; následkem je destrukce celého společenství, je to překážka rozvoje církve a naplňování jejího skutečného úkolu. Farníci nejsou často ani **informováni** o vyhodnocování činnosti církve / farnosti či hospodaření, netuší, jak vypadá **struktura církve v diecézi**.

46. „V naší farnosti jsme si 15 let mysleli, že **týmová práce** a **participace laiků** už je zaběhlou praxí – a během pár měsíců jsme o to několika **rozhodnutími** přišli a **nemáme dovolání**, jen **deziluzi**.“ Aktuální situace v místní církvi vypadá tak, že „se ubírá od spoluúčasti k autoritě.“ Pojmenována byla „přichylnost církve k moci, uplatňování pozice síly.“ Související tezí byla zmínka o „lidských pravidlech jako orientačním bodu pro vztah s Bohem, což je odrazující zkušenost“. „Přes všechna negativa dokážou lidi v církvi vydržet, i když je to ničí.“

47. „**Aktivita** může přijít od farníků a stačí, když **dostanou prostor a důvěru**.“ Na všech úrovních je vyžadován **větší podíl laiků na rozlišování a rozhodování**. „Skutečné rozlišování před Duchem Svatým a ve společenství je zatím mimořádné vzácné.“ Laik nemůže ve farnosti prakticky nést **odpovědnost** (existují výjimky) a není systémově zván do debaty. Rozhodování je spojeno s kněžským svěcením. Skupinky vnímají na jedné straně **zabydlenost kněží** včetně obrany proti možné **ztrátě kontroly** a stability versus **apatický lid** bez zájmu a odpovědnosti za církev. „Boží lid byl zvyklý z předchozího režimu být ‘tichý’, nenápadný, dodnes v něm tato mentalita **strachu** a **nesvobody** v projevu slova, v neschopnosti přijmout odpovědnost generačně zůstává, někde je lid veden k pasivitě a uniformitě, která není jednotou.“ Základem by mělo být takové pojetí **autority**, která dává prostor osobním **charismatům** jednotlivců podle jejich **kompetencí**, což laikům umožní širší působení. Potřebují podporu od církve tam, kde stávající struktury nestačí a kde je třeba reagovat na aktuální výzvy, a to formou oficiálního mandátu; k tomu by měli být vedeni a formováni. Celkově je třeba vykonávat autoritu **produktivně**; s tím kontrastuje s autoritářství, které je překážkou svobody.

Hospodaření, rozhodování, odpovědnost a organizační struktura

48. **Správa církevního majetku** řízená biskupstvím vzbudila silné pochybnosti. V rozhodování, hospodaření, v ekonomice je potřeba otevřenost a **transparentnost**. „Oznamovat **dodatečně** věřícím problém po špatném rozhodnutí jen vyvolává nedůvěru a nechut’ k vedení církve.“ Navrhováno bylo vytvoření fungujících nezávislých **kontrolních mechanismů** pro všechny ekonomické aktivity biskupství, na úrovni diecéze kontrolovat fungování **farních a ekonomických rad** a sdílet zkušenosti.

49. Skupiny volají po **oddělení** pastorační a svátostné péče od praktické péče o budovy a ekonomiku a technické stránky církevního provozu. Některé aktivity farnosti je třeba **profesionalizovat** a vhodně skloubit s **dobrovolnictvím**. Nastolena byla otázka, zda **kněz musí být statutářem** farnosti.

50. Jako vhodné se jeví dát farnosti větší **ekonomickou samostatnost**, rozšířit **pravomoci** pastorační a ekonomické rady s jasnými **kompetencemi**, aby mohly nést spoluodpovědnost. Mají mít výkonnou úlohu s konkrétní zodpovědností osob, a ne pouze **poradní roli**; tyto záležitosti se musí stát úkolem pro **farní tým**. Není možné být zodpovědný a současně nemít možnost rozhodování ovlivňovat. Větší **spoluzodpovědnost** laiků ve farnosti však naráží na hranice dané **kanonickým právem**. Zapojení laiků může přirozeně narážet na **malou ochotu** podílet se na ní.

Dialog

51. Dialog a hledání pravdy rostou spolu s **úctou** k názorům druhého; pro **získání důvěry** je však nutná **transparentnost**. Je třeba umět brzdit příval informací, jít po podstatném; k prohloubení vzájemnosti obou stran by pomohlo rozlišit informace ke sdílení a k řešení. Nutně je třeba působit proti **rozdělení** a **antagonismu**. Pro naslouchání a dialog obecně **chybí prostor**, kde by se naslouchalo komukoliv, a ten je třeba tvořit. Je nutná formace

pro komunikaci, případně pomoc profesionálů včetně psychoterapeutické podpory. **Podmínkou** je vztah úcty a laskavosti, zklidnění a otevřenost, spoluúčast, uvědomění si překážek, upřímnost, vytrvalost. Naslouchání ztěžují **předsudky, poučování, nedostatek času** a zájmu, ostýchavost, strach, neochota, špatná zkušenost, nepoužívání argumentů, nechuť hledat dobro na ostatních a jejich názorech, ale také **nedostatek znalosti věci**, příliš vysoké nároky na vlastní úroveň, **strach z nepřijetí** („touha být hodný a přijímaný“), falešná „**kmenová loajalita**“, „křesťanská“ **výchova**, která vede k pokrytectví a nevede k tomu mluvit svobodně. Při naslouchání je třeba druhým vyjít naproti, akceptovat je, i když s nimi nesouhlasíme, neaplikovat žádná **předporozumění**, aby se neblokovalo sdělení druhé strany, nezapomínat na pozitivní i negativní **zpětnou vazbu**. „Ti, kdo dosud jen naslouchali, zásadně obohacují společenství ve chvíli, kdy se rozhodnou mluvit.“ Dialog se odehrává zejména **v malých společenstvích**, skupinkách na úrovni sobě rovných. Svobodná společnost je plodem evangelia a je předmětem respektu.

52. **Od biskupů** věřící očekávají **zájem o dění ve farnostech**, chtějí jimi být **slyšeni**. Klíčová je **provázanost**, systematická komunikace a **zpětná vazba** napříč církevní hierarchií; vhodné je využít znalostí profesionálů. Je třeba posílit schopnost **rozlišovat**, vykonávání autority synodálním způsobem, laiky vnímat jako **partnery**, brát je vážně a umožnit jim otevřeně sdělovat vlastní stanoviska. Dialog mezi lidmi různých názorů, např. mezi „modernistou a tradicionalistou“, má ve farnosti místo. Pastorační rada by se měla scházet v otevřené podobě. Hierarchie by měla jmenovat jako reprezentanty církve také schopné laiky.

53. Ve farnosti by mělo být **místo pro každého**, protože nejsou přijímáni **všichni stejně**. Panují totiž názory, které jsou považovány za správné, a některým lidem je pak věnován menší prostor. Zaznamenán byl různorodý přístup kněží k **neregulérním** situacím věřících: takoví lidé se mnohdy setkávají s **odmítnutím** a někdy musí hledat „svého“ kněze, který je pochopí, jindy to způsobí, že se od církve vzdálí. Příliš **skrupulózní přístup** k morálním otázkám žene lidi do opačného extrému. „**Sentire cum ecclesia**“ znamená také **nemlčet** k negativům a snášet bolesti církve s respektem k různosti názorů a s ohledem na dobré úmysly obou stran.

54. Často zmíněným problémem je otázka, jak **informovat** farníky. „Nefunguje atraktivní prezentace farnosti směrem ven, není vlastní **časopis** nebo informativní plátek, není příliš rozvinuta komunikace s místním tiskem, místními orgány a ostatními církvemi.“ **Internetové stránky** farností jsou často neaktuální, vítané by bylo každoroční vyhodnocování činnosti.

55. „Prosím, ovlivněte situaci tak, aby **nový pražský arcibiskup** byl pastýř, tj. měl rád lidi, rád se s nimi stýkal a naslouchal jejich názorům, zůstal obyčejným a vlídným člověkem, který má hlavně lidské srdce... Prosím, aby nemluvil jen o penězích a politice, ale aby uměl lidi povzbuzovat a aby chápal, že v lidech je obrovský skrytý potenciál a uměl ho probouzet...“ „Modlíme se za biskupa, leadera, který bude mít odvahu a sílu následovat papeže Františka, který může začít ozdravný proces...“

Kněží

56. „Je třeba ve farnosti **ocenit** to, co se již koná, a také vyjádřit **vděčnost** panu faráři.“ „Místní kněz mi svou láskou a **obětavostí** pomohl ke konverzi...“ Jiní svědčí, „že ve svém životě poznali mnoho vnímavých kněží, kteří dokázali dobře **poradit** a také komunikovat s lidmi.“

57. **Role kněze** ve farnosti je podporovat **svátostný život**, duchovní směřování farnosti, spojování a **stmelování** lidí, bdění nad jednotou, **práce s lidmi** – tam má přirozenou autoritu. „Od kněží **očekáváme**, aby nás vedli k Bohu a skrze ně milost proudila ve svátostech, aby byli otevření, naslouchající, nezabednění, měli čas na lidi, byli pastýři, otcové.“ Kněz má roli garanta, koordinátora, sjednotitele. Neměl by se bát **nepříjemných témat** a s farníky se společně podněcovat a „hecovat“ ke změně. Ve službě neustávat, i když to vypadá beznadějně, vždy nabízet, nenutit.

58. V technických, provozních, ekonomických, manažerských funkcích je kněz často **nekompetentní** a zde svou autoritu ztrácí. „**Osvobození kněze jako ústřední postavy** farnosti, kdy typický farář jako zaměstnaný manažer žijící v povinném **celibátu** (jehož důvody nejsou teologicky odůvodněné), často nebývá – a z přemíry jiné než duchovní práce často ani nemůže být – **oslovujícím** hlasem a **inspirativní** osobou pro pravidelné návštěvníky bohoslužeb, tím spíše pro lidi k církvi se nehlásících. Vnímáme důležitost **změn v postavení a úloze** kněze ve farnosti.“ „Kněží jsou často **vazalové** povinností, starají se o záležitosti, které mohou zvládat laici. Neumí/bojí se předat **pravomoc**. Měli by zůstat svou aktivitou více v duchovní oblasti.“ „**Neplýtváme** tak silami a energií kněží na úkoly, které by mohli zvládnout laici... Kněžím pak může zbýt více času nejen na práci, kterou my všichni tak moc potřebujeme... ale třeba i k **civilnímu** povolání, kde mohou být prospěšní širšímu okolí.“ K naslouchání laikům napomáhá, když s nimi kněz prožívá neformální aktivity.

59. Nároky na kněze ze strany hierarchie i laiků jsou velké, laici si uvědomují, že **rezervy** se objevují i v přijetí kněze s **chybami**. Práli by si, aby kněží měli od biskupů více podpory. Farnost by měla mít **jistotu**, že v ní **kněz vydrží** déle, z toho roste atmosféra důvěry. Reflexe role kněze ve skupinkách promítala zkušenost s konkrétním duchovním správcem dané farnosti.

Podpora kněží

60. **Kněží by měli mít možnost využívat služeb mediace a supervize** (potřeba nezávislých, odborně vedených supervizních programů). „Prioritní a celoživotní pozornost je potřeba věnovat oblastem, jako jsou práce se sebezkušeností, sebenáhledem, zpracování **zranění**, skryté motivace, komunikační dovednosti včetně dialogu a schopnosti zvát každého (podobat se v tom Ježíši). Neděje-li se tak, vede to k **demotivaci** a pocitu neporozumění, k **vyhoření**. Projeví se to **rezignací** nebo extrémem. Kněz má život v troskách, je v pasti se svou samotou i se svým povoláním.“ Proto účastníci volají po supervizi kněží, jejich reálné **koordinaci** a vedení, po povinném celoživotním vzdělávání a formaci. Ulehčení přetíženému knězi pomůže **delegování** pravomocí na laiky. Měl by být **odbřemeněn**, „**odúředněn**“ od povinností administrativně-ekonomického charakteru. „Kněží by měli mít možnost ve farnosti nejen dávat, ale také zde **načrpat**,“ aby „mohli být tam, kde jsou, **šťastní**.“ „Kněžím chybí **zpětná vazba** – na jejich iniciativy nebo kázání, na cokoliv. Lidsky jsou někdy vrženi do samoty a mlčení.“ Nutná je tedy péče o ně ze strany jejich představených, aby **nevyhořeli** (komunikace představených s kněžími, společenství kněží), rovněž někteří volají po větším „úsilí na rozpoznání, zda dotyčný muž má dar celibátu nebo ne.“

Celibát

61. **Téma celibát versus ženatí kněží** se objevovalo ve více skupinách. Zazněly názory, že by debatujícím **ženatí kněží** nevadili. Jako přínos vnímali, že mnozí kněží by v manželství možná nabyli zralosti a lépe by rozuměli těm, o které se jako pastýři starají. Z kněze je třeba sejmut jho celibátního **manažera**, protože v takovém sevření nemůže být inspirativní osobou. Pro službu společenství je navrhováno ustanovení **osvědčených ženatých mužů** jako presbyterů (nedostatek kněží) a pověřování **laiků kazatelskou** službou. „Žena jako manželka kněze by pro farní společenství mohla být duchovní matkou a otevřel by se prostor pro pochopení a další hledání místa ženy v církvi.“

62. Zdá se, že teologie **celibátu** není mnohým **srozumitelná**: „Stav, kdy by mělo být kněžím dovoleno mít nevěstu církev a zároveň nevěstu konkrétní ženu – taková podoba není k Božímu obrazu. Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům... nelze být dobrým knězem a zároveň být dobrým manželem, kněz vždy upřednostní jedno před druhým.“

Zranění

63. V církvi zraňuje **posuzování**, pravidla bez lásky, rozdílné vnímání lidí, nepozornost k druhým. Jedna z účastnic popisuje **nerespektování** kněží vůči osobním postojům: „Moje vertikála není dokonalá, ale ani falešná.“ „**Tvrdé srdce** a odmítání je pohodlné a jednoduché – život je daleko složitější, než aby na něj pasovaly naše **škatulky**.“ Mladí lidé jsou dnes z církve vytlačováni, protože nejsou přijímáni takoví, jací jsou a jak žijí. Někteří **znovusezdání** narážejí na předsudky a odpadají od víry: „Když se člověk cítí **vyločený**, a přitom v sekulární společnosti přijímáný, zůstane raději tam **venku**.“

64. „Od katolického prostředí řadu z nás **odpuje** (...) **politické angažmá** některých vedoucích představitelů české církve po boku **populistů** či radikálů, pocit nemoci katolické církve doložený sexuálním **zneužíváním** a (v českém kontextu) nedostatečná reflexe těchto problémů.“ „Moc korumpuje a její zneužívání je příčinou většiny skandálů v církvi.“ **Zneužívání** kněžími by měla podle nás řešit **policie** jako u jiných trestných činů. „Vnímám **znamení doby** v nedávných událostech. Vnímám **bolest** v církvi, která není nutná a lze to změnit. S veškerou **úctou** ke kněžím a láskou k církvi. Těch smutných příběhů je mnohem víc. Je možné to změnit.“

Ekumena

65. „Ekumenismus představuje jednu ze světlých a nejpřesvědčivějších tváří křesťanství v naší společnosti.“ „Město a další instituce nás vnímají jako ty, kteří k sobě patří.“ Část účastníků však nemá žádnou zkušenost s křesťany z jiných církví.

66. Objevuje se zklamání nad **vyprcháním ekumenických snah** a ekumenického dialogu. Zaznívá **požadavek aktualizace**, „aby bylo jasné, že chceme kráčet po **synodální cestě** s křesťany ostatních církví“ a **inspirovat** se od nich. **Ekumenická shromáždění** jsou dnes koncipována tak, aby „každý ze zúčastněných představitelů ‘něco řekl’ (...) bývají ‘**slepecem**’ nesourodých prvků.“ Bude třeba upravit jejich podobu.

67. Hlasy skupinek se soustřeďují na **žitý ekumenismus**. Budovat vazby „**zespodu**“ je účinnější. Osobní vztahy křesťanů různých vyznání jsou velmi dobré: „**Nebojujeme** proti sobě, nepomlouváme se, ale naopak zde funguje **vzájemná pomoc**.“ „Jeden od druhého se můžeme navzájem učit, společně putovat a snažit se o pravý život z víry.“ Někteří se domnívají: „Nemá smysl se dohadovat o **věroučných rozdílech**, ale můžeme pořádat společné akce, komunitní sdílení, společenské akce, kroužky, soutěže, hudební vystoupení.“ „Pražské setkání **Taizé** byla neuvěřitelná zkušenost s žitým ekumenismem“, proto vytvořme ekumenická centra jako v Taizé. Padl i návrh ekumenické **učebnice dějepisu**. Jiná skupina sděluje, že „víra katolické církve chrání skutečnou a **nedeforovanou křesťanskou zvěst**“, a vyjadřuje obavy o **rozvolnění její věrouky** a tím ztrátu identity. Obává se **relativizace** v oblastech náboženské praxe, liturgie, práva i dogmatu. Jiní s obavami vnímají vliv **pravoslaví**.

Ženy v církvi

68. Častějším tématem byla také pozice žen v církvi. Je pro současné ženy katolická církev přitažlivá? Církev by měla reagovat na **měníci se roli ženy** ve společnosti. Ženy mají specifická charismata, o která se církev ochuzuje, přinášeji zkušenost a realitu žitého mateřství. „Církev má **mužskou mentalitu** a není připravená naslouchat ženám. Ani v církvi již není zpochybňován přínos zastoupení žen v poradních a rozhodovacích funkcích, jen v malé míře je však **reálně naplňován**.“ „Na ženy, které nenaplní **ideál katolické matky** rodící dvě a více dětí a pokud možno pečující v **domácnosti** o svého manžela a rodinu, je v církvi pohlíženo s jistým podezřením, ba **despektem**. Ženám v církvi jsou stále i ze strany kléru **svěřovány** převážně pouze úkoly služebné, pomocné a pečující.“ „Nechceme **revoluci** v pojetí úloh žen v církvi, ale jasně vidíme, že větší emancipace může být universální církvi rozhodně prospěšná.“

Diakonia

69. Rozměr **diakonie** byl v synodální reflexi okrajový a zmiňovaný spíše všeobecně. **Charitu** společnost nepokládá za „církve“, pojetí církve i pro sekulární společnost je u nás tvrdě **klerikální**. Církev je pro vnější svět srozumitelná ve svých aktivitách konaných ve prospěch **znevýhodněných** lidí. V rámci stávající činnosti je jako nejvíce nezbytná vnímána podpora **dětí a mládeže**. „Potřebujeme se vzájemně povzbuzovat a posilovat k iniciativě **navenek**, překonávat **strach**.“ Oceňováno je zapojení křesťanů v **zastupitelstvech** obcí a příspěvky křesťanů do místních **periodik**, rovněž společensky angažovaný život ve vztahu k celému stvoření. „Znovu se pokusme obnovit **součinnost** kněze, starosty a školy ve prospěch celku.“ „Církev má dělat **politiku** ve smyslu péče o věci veřejné, nikoli politikařit.“ „Nebojme se reagovat na společenské **otřesy**, porušování **lidských práv**, zastat se potřebných.“ Církev by měla „spolupracovat se společností na řešení krizových problémů současnosti, zejména pokračující devastace **životního prostředí** a utrpení **uprchlíků**“. Padl návrh vytvářet sociální **fondy** pro potřebné.

Závěr

70. Přípravný dokument XVI. řádného generálního shromáždění biskupské synody vyzval všechny křesťany, aby se zapojili do synodální cesty a nastartoval se tak „proces naslouchání, dialogu a komunitního rozlišování, do kterých budou všichni zapojeni a budou k nim moci přispět“. Předkládaná syntéza přináší odpověď na tuto výzvu Svatého stolce. Velmi děkujeme všem, kteří se v pražské arcidiecézi zapojili, ať jsou aktivními farníky či nikoli.

71. Syntéza shrnuje názory mnoha lidí z různých okruhů, farností, skupin. Nejde o odbornou teologickou reflexi, ale vyjádření těch, kteří zde věří a žijí nebo se o ni zajímají. Proto některé postoje mohou vyznít ve vzájemném vztahu polemicky či nesourodě. Snažili jsme se rozdílná konstatování nezastírat a nechat je zaznít. Některá konstatování jsou v kontextu celého výstupu kritická, a to jak k sobě a k vlastním společenstvím, tak i k vedení církve. „Sentire cum ecclesia znamená mluvit jí, sloužit jí, dýchat s ní, snášet s ní bolesti, ale i nemlčet k věcem, které nejsou dobře. Jinak by to byl opak sentire.“

72. Vyhodnocení a teologická reflexe bude vyžadovat samostatný dokument. Jedna z výzev říká: „Nechť kněží v rámci synody řeknou, co jim je ve spolupráci s farníky nepřijemné. Myslíme si, že na konci synodálního procesu by měl být vytvořen dokument ‘O dobré spolupráci duchovních a laiků’, který by reflektoval potřeby kněží.“

73. Již nyní je patrné, že setkání podobná synodálním by měla fungovat dál, vyjadřovat se k aktuálním tématům s výstupem do farnosti, diecéze, církve. Z nadšení, které z výstupů jednoznačně vyplývá, je vidět, že jsou lidé šťastní, že mohou svobodně mluvit s nadějí, že budou slyšeni; „více než samotné výstupy má význam zkušenost toho, že se dá otevřeně i v katolické církvi hovořit a naslouchat si. To by rozhodně nemělo skončit.“

74. „Dnešní doba je dobou velkých společenských změn, vůči kterým máme být jako církev vnímaví. Tomu je třeba přizpůsobit styl komunikace církve i její provoz.“

Přílohy syntézy

1. Formulář pro výstupy
2. Statistické grafy.